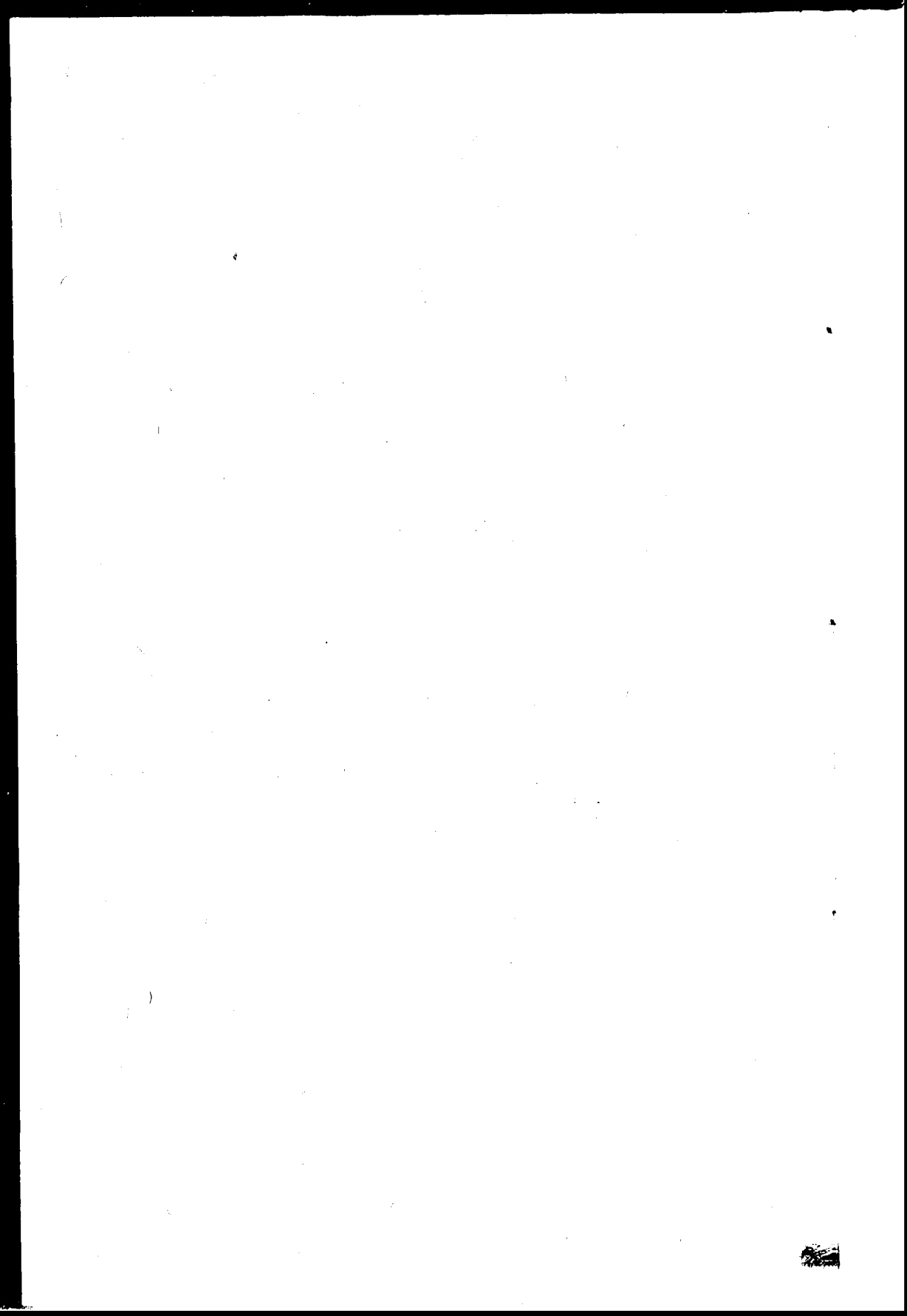

de Jong 760

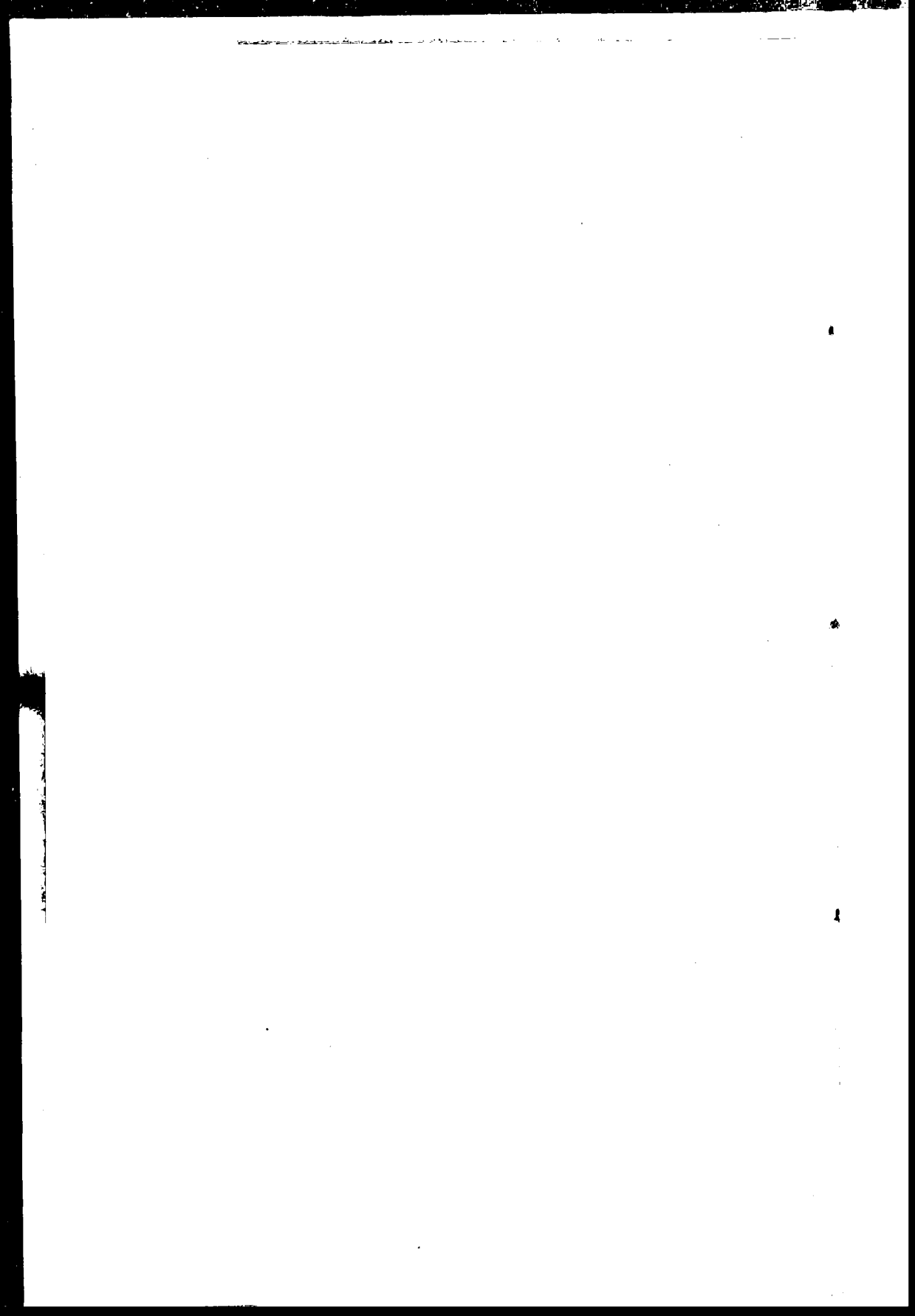
JAN SLEEBOOM

STORMKAAP

STORMKAAP

STORMKAAP

Gedichten uit den oorlogstijd

1940-1945

door

JAN SLEEBOOM

ERECHTHEION

NO NEG
RECH
P. 1111

10 MEI 1940

Morgenrood -

witte schim van bloetend' appelboomen
en vreemd gegons, hoog op den rand van het blauw.
- onbestemde ontploffingsgeluiden -

Rrrangerromberronkelende donderdaverende
vliegmachines, laag denderend over daken -
bleeke angstgezichten - jagers!!

Hooger: wel honderd zwarte vogels
- bommenwerpers!
dan: ... rikketokkelende mitrailleurs,
drooge, felle explosieknal.
Stootadem! - uitgedroogde angstkeel -

Bommm!!! nadreunende: Rinkelruiten
en grijze tanks op straathoek. Dreiging
van vreemd' uniformen! Sluiphouding!!

Oorlog!

En nu?

LATE AVOND IN SEPTEMBER

*H*et is eind September en m'n raam staat open;
de boomen ruischen in den avondwind;
nu wou ik wel den maannacht binnen loopen
en met mijn schaduw spelen als een kind.

*I*k zou wel willen zingen langs de wegen,
omdat de wind m'n hart heeft bloot gewoeld
en kom misschien dan wel een ander tegen,
die net als ik wat najaarsvreugde voelt.

*M*aar neen: je mag na twaalven niet meer buiten;
ik luister naar den avondwind en gaap;
wellicht gaat straks d'alarmsirene fluiten
maar dan ben ik... gelukkig... al... in... slaap.

1942

PASCHEN 1944

Wij zijn gedoemd de hoofden laag te dragen,
gebonden in den ban van elken dag,
die dreigend daagt en op ons kermend vragen
als Boeddha antwoordt: met een steenen lach.

In bange nachten dreunen de motoren
langs het stil licht van sterren en van maan,
den deun des doods; wij kunnen bommen hooren
en branden aan den horizon zien staan.

We hebben wonden, die nooit zullen heelen;
de rook der vuren smeurde onze bloet -
en als ze de „Matthaëus” voor ons spelen
jankt diep in ons het luchtalarm-geloei.

Wij durven op het einde niet meer hopen;
misschien dat dan ons eigen warme bloed
zoo uit het hart een zinkput in zal loopen
- 't is moeilijk, maar we zeggen: „God is goed.” -

HOERA, HET IS INVASIE!

Hoera, hoera, 't is eindelijk invastel
paart zang en spel aan suikerlooze koek;
nog wat Beká en nog wat meer couragie,
het windje wappert uit den goeden boek.

Ze tellen de bevrijding uit bij dagen;
vier jaren oorlog leerden hen nog niets;
straks kunnen ze weer leuk visite vragen,
Zij krijgt een bontjas, hij een nieuwe fiets.

Ze bouwen weer op kracht van menschenzonen,
zoovelen lezen daag'lijks uit het Woord,
maar vonden niet, dat liefde dient te wonen
in 't hart van hem, die Christus toebehoort.

Ze hebben namen waar ze fel mee dweepen
en krijschen: Moord! als lijkbeluste gieren.
Van Golgotha hebben zij niets begrepen
Zoo wilden zij de lieve vrede vieren.

Hoera, hoera, de inval is begonnen!
niet hier Godlof, wij blijven wel bewaard,
we leven nu zoo lang al van de bonnen,
't is beter dat de Heer óns nog wat spaart.

Daar ginder gaan er duizenden nu sterven;
over de modder stroomt hun roode bloed.
De landmijn barst, de sbrapnelsplinters kerven,
hun moeders bidden: God... mijn zoon! - beboedt!

Ik buig het hoofd om allen te gedenken,
die nauw ontbloeid, mij voorgaan in den dood
en vraag de kracht om, tot God mij zal wenken,
te tasten naar een toekomst... Nieuw... en... Groot?

Dat wenschen al mijn doode kameraden,
het is de plicht aan elk soldatengraf:
om dag na dag in vredevolle daden,
te bouwen met de gaven die Hij gaf.

1 Aug. '44.

En wat noemt ge mij Heere,
Heere en doet niet hetgeen ik zeg.
Luc. 6 : 27-47.

AMOR CHRISTI

Vergeef o Heer, dat nu na twintig eeuwen
Uw kinderen U aan het kruisbout slaan,
Uw liefdestem waanzinnig overschreeuwen
en Uwe woorden hebben misverstaan ;

Het Hemels Vaderland waarvan zij zongen
hebben verraden voor een aardsch begrip,
en Farizeeërs met hun booze tongen
maken Barabas stuurman op hun schip.

De haat is nu met giftig-roode bloemen
geworteld in het wereld-menschenhart,
en velen die zich Uwe „dienstknecht” noemen
brengen Uw liefdeboodschap zeer verward ;

Zij dachten zich Uw allerliefste kind'ren
waarvoor een plaats al was gereserveerd ;
Uw woorden gaan ben nu bepaald wat hind'ren
Ze hebben van Uw offer niets geleerd.

Ze zouden U wel willen laten huwen
met hun geliefde Nederlandsche Maagd,
en dan een zwaard U in de handen duwen
dan zoudt Gij zijn : de God, die hen bebaagt.

Gij hebt Zacheus tot Uw vriend verheven ;
Gij hebt aan 't kruis een moordenaar gered ;
en hoe hebt Gij haar zondenschuld vergeven,
en Gij verhoordet een Romeinsch gebed.

Gij hebt den één niet liever dan den ander ;
de schooter is niet minder dan de „beer”.
Uw grootst gebod toch was : „Bemint elkander”.
O, Man van Smarten, breng de vrede weer !

1 Sept. '44.

DANS

De dreigende dood
slaat dreunend de trom
met daav'rend geweld,
rombom!! - rombom!!
Ze komen aan
zooveel - zoover;
de dood die grijnst
en slaat de trom!
De jeugd marcheert
de grafkuil in,
de vlag is zwart;
't is al gewin.
Elk heeft een glanzend ideaal -
de Dood die zwaait zijn scherpe zets
langs duizend man in eene baal.
Rood bloed vloeit in
den grijzen dauw;
de zee is groen,
de hemel blauw.
De dood danst tusschen
de kruisen door;
bij schäterlacht
en roert de trom!

Sept. '44.

INUNDATIE

Weurszij der wegen
weeklaagt het land
ondergelopen.
Eindeloos ver
blinken de vlakten.
Eenzame hoeven
zonder geluid
staren zich blind.
Grillig gewonden
pundraadversperring,
roestroode rij
helder weerspiegeld
loopt naar de vert.
Boomen gebaren
droef naar de luchten,
troosteloos grauw.
Stem- schorre meeuwen
scheuren de rust.
Trekende menschen
gaan met hun wagens
stil van verdriet,
grijs in den regen
der natte herfst
eindeloos treurig.
Kort zijn de dagen,
kil van het vocht.
Somber en donker
treurt het seizoen
stil en weemoedig.

12-1944

KERSTMIS 1944

Holland hongert -
Christusfeest!
Dreigend dreunen
vliegmachines
door den donker
van den nacht.

„Vreed' op aarde!”
Christus weent:
twintig eeuwen
evangelie
brachten eind'loos
oorlogsleed.

Aan de fronten
sterft de jeugd.
Moeders weenen
om hun zonen.
Vrouwen klagen
zonder hoop.

Inundatie,
kolenmood.
In de kampen
wordt geleden,
tot het sterven
redding geeft.

Onderzeeërs.
Betlehem!
Escadrilles,
zwarte handel,
lijkinfectie
moordcomplot.

Kleine kind'ren
vragen brood.
Langs de wegen
sterven menschen,
en de duivel
schaterlacht!

Klokken zwijgen!
Roode haat
vlamt als vuren
in de barten.
Menschen moorden
dierlijk wreed.

Luchtstrenes
janken fell
Bommen barsten
in de steden.
Snollen geven
zich goedkoop.

Psychiaters
worden rijk.
Groote blijdschap!
mijnenvelden
fusillade.
Jezus leeft!

Amputatie.
Eng'lenlied!
Sabotage,
vruchtafdrijving
deportatie
Eer zij God!

OUDEJAARSAVOND 1944

Ik heb geen borrel om op je te drinken;
ik rook m'n laatste shagje bij je graf
en als ik straks je in den kuil zie zinken,
dan fluister ik: „Goddank, daar zijn we af”.

Je leeft nu nog maar enkele seconden
dan ben je eeuwig, ongenees'lijk dood;
het lijden steeg tot onze bange monden
en donker dreigt de trage hongersnood.

Ik ben zoo bang om veel onzekerheden
om ouders en om vrienden en om goed;
geen hart is ooit aan droefenis volleden;
mijn hoop verkleint en zwakker wordt m'n moed.

De schoonheid bleef ook in de donk're dagen
en 'k was tevree van haar bemind te zijn
en klank en kleur het leven in te dragen,
als vruchten in den stillen avondschijn.

Ik had mijn oog, mijn verzen en penseelen;
vaak weende ik, soms kuste ik een vrouw
maar geen zou ooit mijn zeeren weemoed heelen
en elk verdween waar ik niet volgen wou.

Ik kon niet zijn wat vele and'ren waren:
van wit Geloof en vlammend roode Haat;
ik ben maar steeds de kusten langs gevaren
waar 't zwarte kruis der jonge dooden staat.

Ik heb mezelf wat meer in God vergeten
al vond ik maar de zoomen van Zijn kleed;
'k heb even in Zijn open hand gezeten
en zacht gezongen van mijn menschenleed.

Ga nu maar heen, ik doe je geen verwijten;
je was als ik: gebonden in den tijd.
Je zult wel eens uit mijn berinn'ring slijten.
Rust zacht in vrede, tot in eeuwigheid!

TOESTAND

Nu de donkere dood op de torens der steden
als een zwartgevlakt dier zich ten aanval bereidt,
nu aan duistere rots men zich moe heeft gebeden
en het vlammende vuur van den dreunenden strijd

Onze nachten doorgloeit met zijn buiverend rood,
dat de kimmten bespoelt in een branding van bloed,
rijst de hijgende angst onzer weerlooze nood
als een gillende vlag voor den somberen stoet

Van de dagen, die schrijven als wonden van leed.
Om ons bonzende hart snoert de wurgende dood
zijn beklemmende kringen ondragelijk wreed.

In de striemende stormen van bommen en schroot
zwerft de klagende ziel, die den einder niet weet,
door het teisterend lot als een zinkende boot.

Jan. '45.

CHAOS

De zon braakt bloed,
dat rood, in lauwe stroomen,
met breede gulpen schokkend uit het bart-
de rauwe, diepe wond waarin de speer gestooten,
het puntig scherp, dat enkel wonden kan-
breed overvloedt en om de sterren spat
en donker korsten gaat op aller dingen zijn,
in pupernevels dampend, slierten rook
hoog om den top der bergen: roodbegloed
en in de smalle kloof, boven de beek,
die wroetend zich in het gebergte boort.

De cosmos barst in honderdduizend stukken
als 't eindtableau op Koninginnedag,
wanneer de molen draait met knetterende knallen
en hoog gesis . . . vuurpijlendynamiek!!!
Een vrijer slaat zijn meisje op d'r billen
van louter pret om zooveel vreugdemuziek
dat paf en ploft en bonzend barst!!
Oooooooooooooooooo de hel. De Hel!!

De maan rolt ratelend, een witte bal
met harde bulten en met diepe deuken
suizend den Melkweg langs-de kraters rollen mee.

Chiaperelli ach-bet waren geen kanalen,
maar puisten waren bet op Mars zijn barden kop.
't Is alles vuur! 't gaat alles nu kapot-
De dierenriem een wilde beestenspel;
de Maan, de Maan gaat naar den bliksem toe.

De Stier bespringt de Maagd,
met oogen roodbeloopen
van zinnelijke lust;
de Schutter is haar held;
zij gilt en hij verstaat
en velt het ondieer neer
en danst een charleston
de gouden Weegschaal rond
nu met den Waterman
met zijn bezopen kop,
die blaasontsteking heeft.
De Tweeling weent omdat
de wreede Schorpioen hen bei gestoken had.
De Steenbok springt de kale klippen op;
de Visschen zwemmen rond in 't borrelende nat,
dat bruist en stroomt en spat!!!
Venus is naakt en lief en warm en zacht
met borsten vol en rond
zoo stralend blank en blond;
doch niemand wage bet

te naderen haar vleesch, daar Mars haar ridder is:
karbonkeloogig, vol van woeste krijgsmanslust,
met vlammend zwaard,
dat snel en raak te dooden weet.

Het stof vergaat -
't beelal gaat naar den donder!!
de bloemen weenen uit hun open kelk;
't is darmcatharr bij boom en struikgewas;
het gras verdort en jankt van erge pijn . . .
de vogels vallen lam den hoogen bemel uit
en petsen neer op den verschroelden grond.
De graven oop'nen zich; de dooden rijzen op
en loopen ratelend op hun verdorde stelten
de vuren straten door en zoeken zich bijeen
en vechten vloekend om elkanders ribben
en plukken bij elkaar een handvol wervels weg
en rammelen verwoed met hun verwarde botten.

Wat leeft is gek:
Ze zoenen en ze paren
en stinken naar den drek
en spelen op hun snaren
de ontucht is in trek.
Ze zingen en ze weenen
tranen als kiezelsteenen

en slaan zich op den bek
want: al wat leeft is gek!

De chaos heerscht
de bemel barst.
Ik heb geen zoon,
ik heb geen vrouw,
geen lief, geen gouden tand.
Ik ben de gek,
ik ken de hoorn . .
De chaos spant
de chaos spant
de chaos spant de kroon!!

Febr. '45.

FRONTSOLDAAT

Hij weet niet meer van tijd of eeuwigheid;
hij kent alleen de loopgraaf en de modder,
de bunker en het roestig prikkeldraad
en aan de kim: den dood die open splijt.

Het eigen bart, dat nog te meten weet
in uren slechts het wankelbare zijn,
met grof geweld aan al zijn zieke zinnen,
waar twintig jaar de duivel God bestreed.

De vrees te sterven werd hem zeer vertrouwd;
in eend're maat bewogen Dood en Leven
en die hem 't gunstigst was, bleef niet herkend:
een vage schim in ondoordringbaar woud.

Hij ziet den tuimel van zijn kameraden
ten prooi de kaken van een zwarte spin,
in 't warrig web van ziel tot ziel gespannen
als lamme vliegen, weerloos in de draden.

Hij weet niet meer van tijd of eeuwigheid;
de nacht is koud, het grijs der trage dagen
omsluiert hem waar alle denken dooft,
dat hopen toch, een lichte toekomst beidt.

Febr. '45.

AAN DE VREDE

Wij wenschen wel o Vrede, dat Gij kwaamt
als witte sneeuw op deze zwarte landen,
een lentewind langs onze kille stranden
en dat Gij dan de angsten van ons naamt.

Daar is zooveel aan donker leed geleden ;
wij wachten hopen Uwen lichten schijn,
het zoet verhoor van onze nachtgebeden ;
laat maar Uw komst het spoedig einde zijn.

Europa bloedt uit duizend diepe wonden ;
de bommen slaan de steenen steden in ;
in puin en stof wordt romp en rest gevonden -
zooveler eind verzwakt elk nieuw begin.

De zusters gaan langs vele witte bedden ;
't ontleedmes kerft en de verdooving wijkt ;
den dood ontrukkt om voor den dood te redden
zijn jeugd en ruimte pijnlijk ingedijkt.

Elk uur is zwaar van nooit te drogen tranen,
de janktoon rijt de lantenachten stuk ;
wij wonden ons waar wij ons paden banen
en tasten naar het lang vervreemd geluk.

Leer eind'lijk ons wat liefde te hervinden -
een bloem van God, die diep in ons ontbloeit,
een witte kelk, bewogen op de winden -
en laat de haat, de moord, zijn uitgeroeid.

Dat ons toch maar Uw komen moge zijn :
een stil herrijzen aan het eigen hart. -
Ik wacht en weet: daar groeit weer nieuwe pijn
op nieuwe vreugd - het graf eerst dooft de smart.

Mrt. '45.

LAZARETT

Bedompt vertrek vol kleurloos morgenlicht
en weë geur van etterende wonden;
het zware leed der pijnvertrokken monden
als smalle kerven in het jong gezicht

Van velen, gelig grauw of gloeiend rood,
met oogen, donker nog van kort verleden
en schuwend als de zeer nabije dood,
die zwart en kil de ziel is toegetreden,

En zachtjes langs de witte bedden gaat
waar sidderend de dunne adem bijgt
aan 't eenzaam hart, dat al maar zwakker slaat,
en aarzelt nog en wacht... en weet... en zwijgt.

April '45.

EXECUTIE

Gebonden aan den grauwen muur gesteld,
voor God alleen en van den mensch verlaten,
stond bleek en stil de onbekende held
voor 't peleton der Duitsche beulsoldaten,

Die lachten wat en spuwden op den grond
en wisten niet waartoe zij zouden dooden
en kenden niet die moedig voor hen stond
maar dwang en druk zijn weerkracht had geboden

Voor idealen, glanzend in zijn oogen
uit ver verschiet als sterren in den nacht...
die na hem kwamen maakten waan en logen
wat hij, bereid, het levensoffer bracht.

Toen bad: vergeef het hun - die was alleen
maar God nabij in 't allerlaatste uur -
't gelid trad aan - een vogel valt... een steen
langs 't bemelblauw... Commando: Vuur!!

4-'45.

COLOPHON

Stormkaap, een bundel gedichten van Jan Sleeboom, met vignet van den schrijver, werd geschreven in de jaren der Duitsche bezetting en in het voorjaar van 1945 clandestien gedrukt en uitgegeven als Erechtheion-uitgave. De tekst werd gezet uit de Erasmus Mediaeval cursief van S. H. de Roos, het papier is Getint Vergé van Van Gelder Zonen. De oplaag bestaat uit 200 exemplaren genummerd van 1-200 en 25 exemplaren genummerd van I-XXV. Deze laatste zijn niet in den handel.

No. 175.

ERECHTHEION

